

Cameratoezicht: een kritisch kijkje acht

Het aantal bewakingscamera's blijft groeien. Toch is er nauwelijks bewijs voor de stelling dat criminaliteit afneemt door cameratoezicht. Er moet dus een andere reden zijn waarom we blijven investeren in camera's. Hoog tijd de kinderlijke dromen over de magie van cameratoezicht te vervangen door volwassen verwachtingen. SANDER FLIGHT *

Bewakingscamera's zijn de afgelopen vijftien jaar een niet te vermijden deel van ons dagelijks leven geworden. We worden gefilmd als we geld opnemen, in het openbaar vervoer, in winkels, in parkeergarages en als we winkelen of uitgaan. Die camera's hangen daar niet zomaar: ze zijn opgehangen door gemeenten of ondernemers die geloven dat camera's nodig zijn en dat ze hun geld waard zijn. Er is echter nauwelijks bewijs voor de stelling dat criminaliteit afneemt door cameratoezicht. Toch groeit het aantal camera's nog steeds, dus moet er een andere reden zijn waarom we blijven investeren in camera's. In sommige gevallen kan cameratoezicht mooie resultaten opleveren – als je het maar goed toepast. Het is hoog tijd dat kinderlijke dromen over de magie van cameratoezicht worden vervangen door volwassen verwachtingen.

Eerst het slechte nieuws

Ondernemers hebben de afgelopen jaren heel veel camera's opgehangen, maar er wordt nauwelijks kritisch onderzoek gedaan naar de effectiviteit en efficiency van die camera's. De overheid doet wél onderzoek naar de effectiviteit van haar camera's. Overheidscamera's worden namelijk door de belastingbetaler betaald en voor dat geld moet verantwoording worden afgelegd. Daar komt nog bij dat camera's de privacy van burgers aantasten en het middel mag niet erger zijn dan de kwaal. Daarom wordt regelmatig

geëvalueerd wat camera's op straat nou eigenlijk opleveren. En wat blijkt? Er is weinig bewijs voor de stelling dat criminaliteit afneemt door cameratoezicht. Het Sociaal Cultureel Planbureau concludeert in *Sociale veiligheid ont-sleuteld: veronderstelde en werkelijke effecten van veiligheidsbeleid* (2008) dat er geen aanwijzingen zijn dat cameratoezicht de veiligheidsbeleving verbetert. Ook blijkt dat geweldsincidenten niet door cameratoezicht worden voorkomen. Voor vermogensdelicten en vernielingen zijn de effecten onduidelijk of bescheiden.

Kortom: slecht nieuws voor iedereen die camera's inzet om de veiligheid te

vergroten. Toch groeit het aantal camera's nog altijd. Waar komt dat vertrouwen toch vandaan? Een belangrijke reden is ongetwijfeld dat camera's een stuk goedkoper zijn dan menselijk toezicht. Camera's werken dag en nacht, zeven dagen per week, ze hoeven niet op vakantie of cursus en je hoeft ze geen salaris te geven. Daar komt nog bij dat je binnen een maand een heel gebied of een heel bedrijf kunt volhangen met camera's. De meeste andere maatregelen om de veiligheid te verbeteren kosten veel meer tijd en dus geld. Dat camera's relatief goedkoop zijn, betekent echter niet dat ze hun geld waard zijn.

Een toezichtcentrale voor gemeentelijk cameratoezicht.

er de schermen

Kosten en baten

Dat het bij cameratoezicht om fikse bedragen gaat, blijkt als we een aantal typische gemeenten bekijken. In Maas-tricht bijvoorbeeld kostte een systeem met zo'n zeventig camera's, inclusief de verbindingen en een toezichtcentrale, anderhalf miljoen euro. De kosten voor onderhoud, stroom en live toezicht, komen daar nog eens bij: zo'n twee ton per jaar. In Amsterdam hangen ruim 150 camera's met een aanschafwaarde van een paar miljoen euro. De gemeente betaalt daarnaast jaarlijks bijna een half miljoen voor live toezicht en andere terugkerende kosten, zoals verzekeringen, onderhoud en verbindingen. Gemiddeld kost een gemeentelijk cameraproject in Nederland een half miljoen euro in aanschaf en jaarlijks meer dan een ton aan structurele kosten voor onderhoud en live toezicht. Er zijn meer dan honderd gemeenten met cameratoezicht, dus we hebben het over tientallen miljoenen euro aan aanschafkosten en jaarlijks minstens tien miljoen aan vaste kosten.

De overheidsmarkt valt echter in het niet bij de particuliere markt. Denk eens aan al die bedrijven, winkeliers, cafés, banken, juweliers, snelwegen, bruggen, havens en parkeerterreinen

Dat camera's relatief goedkoop zijn, betekent niet dat ze hun geld waard zijn

waar camera's hangen. Een bedrijf als de NS heeft vele duizenden camera's op stations, perrons en in de treinen. Organisaties als de RET in Rotterdam en het GVB in Amsterdam halen dat soort aantallen inmiddels ook. En op Schiphol is het aantal camera's al niet

Routeplanner voor verstandig cameratoezicht

1. Maak een **analyse** van het criminaliteitsprobleem – waar heeft u precies last van?
 2. **Wat is er nodig** om die problemen op te lossen? Dat kan cameratoezicht zijn, maar dat *hoeft* niet.
 3. Bepaal op **welke manier** en voor **welke problemen** en **voor hoe lang** camera's een oplossing kunnen bieden. Dat is veel werk, maar criminaliteit is nu eenmaal een ingewikkeld verschijnsel.
 4. Bepaal **hoeveel camera's** u precies nodig hebt op welke plekken, wat u met die camera's precies wilt doen en wat u met de beelden (live of opgenomen) wilt kunnen doen. Overleg met de politie en de gemeente of er afspraken moeten worden gemaakt over het uitwisselen van beelden (live of opgenomen).
 5. **Bekijk regelmatig opnieuw** of het systeem nog wel functioneert als bedoeld en pas het zonedig aan.
 6. Na een periode van twee jaar onderzoekt u of de problemen zijn opgelost. Zo ja, ontkurk de champagne! Zo nee, ga terug naar stap 2 en bedenk een andere oplossing.
- Tip:** het ophangen van meer camera's is niet de manier om een slecht functionerend camerasysteem te verbeteren.

meer te tellen. Kortom: cctv is een flinke industrie, waar heel wat leveranciers hun boterham mee verdienen.

Aanbiedersmarkt

Het grote succes van camera's kan voor een deel worden verklaard vanuit het commerciële talent van leveranciers van camerasystemen, toezicht-

overvallers die met behulp van camera's worden gespot en aangehouden voordat ze hun slag kunnen slaan. Maar deze bedrijven laten u niet zien dat de meeste camerabeelden onbruikbaar blijken voor opsporingsdoelinden. Ook krijgt u niet te horen dat u live toezicht zult moeten regelen of inhuren als u echt effectief cameratoezicht wilt hebben. In de meeste gevallen moet u dus toch eerst uw spulletjes kwijtraken, voordat u met de beelden naar de politie kunt stappen. Tenminste: als er iets bruikbaar is opgenomen.

Ondernemers die de moeite nemen zich eerst te oriënteren, kunnen veel nuttige informatie vinden over de zin en onzin van cameratoezicht. Gelukkig zijn er ook aanbieders actief op de cameramarkt die niet proberen zoveel mogelijk camera's te verkopen, maar de koper echt proberen te helpen. »

Het Albert Heijn hoofdkantoor in Amsterdam is een voorbeeld van een particulier die zijn camera's op de weg richt. Het zijn drie draaibare camera's waarmee de Piet Heinkade van en naar het Centraal Station kan worden gefilmd.

Er zijn zelfs bedrijven die helpen bij het schrijven van informatiefolders en het bouwen van websites voor potentiële kopers. Nog altijd zeer lezenswaardig is bijvoorbeeld het boekje *De camera de baas* dat het Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing – een samenwerking van overheid en bedrijfsleven – in 2002 schreef. Hierin staat bijvoorbeeld dat de technische kwaliteiten van het camerasysteem veel minder belangrijk

camera's in één pand levert vaak minder rendement op dan één goed geplaatste camera bij de ingang.

Test uw camerasysteem

Hoewel dit soort informatie makkelijk te vinden is voor mensen die er even naar zoeken, komt het helaas nog vaak voor dat de eerste test van een camerasysteem niet door de winkelier zelf wordt uitgevoerd, maar door een

sleten was (na tien jaar opnemen en wissen laat een videoband echt alleen nog maar sneeuw zien), dat de harde schijf vol was of – nog erger – dat de beelden automatisch na 24 uur waren gewist voordat de recherche bij u langs kon komen.

En nu het goede nieuws

Het is hoog tijd dat particuliere kopers van cameratoezicht zich kritisch en volwassen op de markt gaan manifesteren. Ik geef al tien jaar advies over camera's aan gemeenten, politiekorpsen en particulieren en eigenlijk kan ik die tien jaar ervaring samenvatten in één zin: het gaat om de mens achter de lens. Een camera doet namelijk niets uit zichzelf. Als je echt iets wilt bereiken met camera's, zal je er mee aan de slag moeten gaan. In het kader 'Routeplanner voor verstandig cameratoezicht' wordt aangegeven op welke manier dat kan.

Gelukkig zijn er inmiddels allerlei inspirerende voorbeelden waar camera's hun geld dubbel en dwars waard bleken te zijn. Die succesverhalen hebben allemaal één ding met elkaar gemeen: de problemen zijn goed geanalyseerd, het was duidelijk dat camera's daar een oplossing voor zouden vormen; vervolgens is een goed cameraplan opgesteld en dat plan is vervolgens goed uitgevoerd. Als u dat te veel gedoe vindt, kunt u uw geld beter aan wat anders dan camera's uitgeven. «

* Sander Flight is partner bij onderzoeksen adviesbureau DSP-groep. Hij geeft al tien jaar advies aan gemeenten, politieregio's en ondernemers over cameratoezicht. Hij beheert de website www.cameratoezicht.nu met informatie over wetgeving, organisatie, effecten en techniek, en heeft een weblog: <http://sanderflight.blogspot.com>. Reacties op dit artikel zijn van harte welkom: sflight@dsp-groep.nl.

Een camera doet niets uit zichzelf, het gaat om de mens achter de lens

zijn dan de wijze waarop de apparatuur wordt opgehangen. Er staat bijvoorbeeld ook in dat je in sommige gevallen net zo goed een koektrommel met een opgeplakt vergrootglas kunt opgehangen in plaats van een echte camera. Dat zet je als lezer wel even aan het denken.

Het draait allemaal om de vraag wat je precies wilt bereiken met camera's. Als je inbrekers of overvallers wilt filmen, heb je een heel ander systeem nodig, dan wanneer je samen met alle ondernemers in een winkelcentrum het veiligheidsgevoel van de klanten wilt verbeteren. Eén gouden tip die u heel veel geld kan besparen wil ik u niet onthouden: het ophangen van tientallen

inbreker. Dan blijkt helaas nog vaak dat de camera niet goed werkte in het donker (bijvoorbeeld omdat de camera bij daglicht is opgehangen en ingesteld), niet op de goede plek hing (pak een ladder en kijk eens vanuit een hoek van het plafond naar beneden – je ziet van alles, maar geen gezichten), dat de videoband tot op de draad ver-

Expert-workshop cameratoezicht

Op 5 juni organiseert DSP-groep, samen met CCV, SVOB en VCS, een expertworkshop over cameratoezicht. Drie internationale sprekers gaan in op de situatie in hun land, waarna tien Nederlandse experts met elkaar om tafel gaan om de toekomst van cameratoezicht in Nederland te bespreken.

Meer informatie op www.cameratoezicht.nu; aanmelden via www.hetccv.nl.